

Quản trị quốc gia hiện đại và hiệu quả ở Việt Nam trong bối cảnh toàn cầu hóa

Lê Hữu Nhơn

Trường Đại học Lao động - Xã hội (CSII)

Lê Minh Huyền

Trường Đại học Phan Thiết

Tại Hội nghị trực tuyến tổng kết Chương trình tổng thể cải cách hành chính nhà nước giai đoạn 2011-2020, vừa diễn ra vào ngày 18/3/2021, Thủ tướng nhấn mạnh: “Cần quán triệt tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, trong đó cần đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả...”. Theo Chiến lược phát triển kinh tế xã hội giai đoạn 2021-2030: “Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, nhất là quản lý phát triển và quản lý xã hội. Xây dựng bộ máy nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền bảo đảm quản lý thống nhất, phát huy tính chủ động, sáng tạo và trách nhiệm của các cấp, các ngành”. Vậy “thế nào là đổi mới quản trị quốc gia hiện đại, hiệu lực, hiệu quả” chính là lý do để tác giả nghiên cứu viết bài viết này.

1. Mở đầu

Theo Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã khẳng định: “Hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển, trước hết là thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả”. Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư hiện nay, việc đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, đẩy mạnh chuyển đổi số, đổi mới sáng tạo, ứng dụng khoa học công nghệ là xu thế tất yếu. Đảng, Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách đẩy mạnh ứng dụng khoa học, công nghệ trên các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Do đó, việc đề cao đổi mới quản trị quốc gia được đưa vào Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng là một trong những yếu tố rất quan trọng nhằm đổi mới cách quản trị hệ thống bộ máy nhà nước “đã tốt nay còn tốt hơn” nhưng vẫn giữ màu sắc và kiên định lập trường trung lập theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

2. Thuận lợi và khó khăn trong quản trị quốc gia hiện đại và hiệu quả ở Việt Nam hiện nay

2.1. Thuận lợi

Theo Ngân hàng Thế giới (WB), có 6 chỉ số để đánh giá chất lượng quản trị quốc gia, bao gồm: vai trò, tiếng nói của người dân và trách nhiệm giải trình; sự ổn định về chính trị và xã hội phi bạo lực; hiệu lực, hiệu quả hoạt động của chính phủ; chất lượng của các văn bản, quy định của pháp luật; thượng tôn pháp luật; kiểm soát tham nhũng. Theo đó, để quản trị tốt cần có 3 yếu tố là: 1- Cơ chế kiểm soát quyền lực hay các quy tắc hạn chế sự lạm quyền

trong bộ máy công quyền; 2- Sự phản hồi ý kiến của người dân và xã hội về hiệu lực, hiệu quả hoạt động của nền quản trị quốc gia; 3- Có môi trường cạnh tranh bình đẳng.

Trong thực thi năng lực quản trị quốc gia, thể chế đóng vai trò quan trọng, kể đến là năng lực cán bộ. Quản trị quốc gia thể hiện trong tất cả các lĩnh vực và mọi người trong các cấp, từ cấp cơ sở đến cấp trung ương. Cấp cao đương nhiên là quan trọng hơn. Muốn quản trị quốc gia phải đào tạo, bổ nhiệm đúng người, đánh giá hiệu quả thực tiễn. Đánh giá hiệu quả thực tiễn chính là cái quản trị của họ tốt hay là không. Lần này trong cấp chiến lược tôi nghĩ là càng phải chú ý yếu tố quản trị quốc gia. Nói cách khác, nâng cao năng lực quản trị quốc gia không thể tách rời yêu cầu về chất lượng cán bộ. Để quản trị quốc gia tốt, chất lượng cán bộ là số một. Nhân lực phải am tường về quản lý, thông tuệ về tri thức. Thứ hai là thể chế chính sách phải một mặt quản lý trật tự xã hội của nhà nước theo nguyện vọng của đa số. Ba là trao quyền tự chủ cho đối tượng quản lý là người dân và doanh nghiệp để khơi thông nguồn lực, đẩy mạnh phân cấp phân quyền.

Như vậy, để quản trị quốc gia hiện đại hiệu quả thì tất nhiên bộ máy nhà nước phải hoạt động hiệu lực, hiệu quả; biết khắc phục những khó khăn và thách thức từ thực tiễn phát triển, đồng thời, phải chủ động hội nhập sâu rộng, tham gia mạnh mẽ vào cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và quá trình toàn cầu hóa để tranh thủ thời cơ có thể rút ngắn khoảng cách, thậm chí đi tắt, đón đầu cũng như kịp thời đổi mới cơ chế làm việc và vận hành tổ chức bộ máy theo hướng hiện đại, đẩy mạnh chuyển đổi số, đổi mới sáng tạo, ứng dụng khoa học công nghệ là

xu thế tất yếu. Bên cạnh đó, thời gian qua Đảng, Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách đẩy mạnh ứng dụng khoa học, công nghệ trên các lĩnh vực của đời sống xã hội... đồng thời, xây dựng Chính phủ điện tử hướng tới Chính phủ số, kinh tế số, đẩy mạnh cải cách hành chính tạo điều kiện thuận lợi cho người dân và doanh nghiệp.

Trong bối cảnh hiện nay, nhờ vào sự chung sức, đồng lòng, nỗ lực vượt bậc, quyết liệt, kịp thời của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân và cộng đồng doanh nghiệp, nhất là trong năm 2020 vừa tập trung phòng, chống dịch bệnh, vừa duy trì, phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội, chúng ta đã thực hiện đồng bộ, hiệu quả các mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp đã đề ra, vượt qua khó khăn, thách thức và đạt được nhiều thành tựu rất quan trọng, khá toàn diện, tạo nhiều dấu ấn nổi bật, như: Nước ta đã thiết lập quan hệ ngoại giao với hầu hết các nước, có quan hệ kinh tế - thương mại với hơn 160 nước và 70 vùng lãnh thổ, là thành viên của hầu hết các tổ chức khu vực và quốc tế quan trọng với vị thế và vai trò ngày càng được khẳng định. Quan hệ giữa nước ta với các nước trên thế giới ngày càng đi vào chiều sâu; hợp tác về chính trị, quốc phòng, an ninh, văn hóa, xã hội và các lĩnh vực khác được mở rộng (Việt Nam có thể tận dụng cơ hội từ 15 hiệp định thương mại tự do (FTA) đã được Việt Nam ký kết, trong đó 14 hiệp định đang có hiệu lực và 1 hiệp định (RCEP) đang chờ được phê chuẩn. Thị trường rộng lớn, đầy tiềm năng gồm 54 quốc gia với GDP 2020 đạt 51.642,33 tỷ USD, chiếm 61,80% tổng GDP của thế giới cũng là cơ hội để Việt Nam kết nối và tham gia sâu vào chuỗi cung ứng toàn cầu cũng như tạo cơ hội cho đầu tư, phát triển các ngành hàng, lĩnh vực đang bị đứt gãy dưới tác động của đại dịch Covid-19.

Hội nhập kinh tế quốc tế đã đóng góp quan trọng vào việc mở rộng và đưa quan hệ của nước ta với các đối tác đi vào chiều sâu, tạo thế đan xen lợi ích, góp phần gìn giữ môi trường hòa bình, ổn định để phát triển đất nước; giữ vững độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ an ninh chính trị và trật tự, an toàn xã hội; quảng bá hình ảnh đất nước và con người Việt Nam, nâng cao uy tín và vị thế của nước ta trên trường quốc tế.

2.2. Khó khăn

Tại quý II/2021, theo Tổng cục thống kê cả nước có 12,8 triệu người từ 15 tuổi trở lên bị ảnh hưởng tiêu cực bởi dịch Covid-19 bao gồm người bị mất việc làm, phải nghỉ giãn việc/nghỉ luân phiên, giảm giờ làm, giảm thu nhập... trong đó, tháng 7/2021, cả nước có 8.740 doanh nghiệp thành lập mới với số vốn đăng ký gần 122,8 nghìn tỷ đồng và số lao động đăng ký 71,2 nghìn người, giảm 22,8% về số doanh nghiệp, giảm 25,3% về vốn đăng ký và giảm 0,9% về số lao động so với tháng 06/2021. Cả nước có 4.947 doanh nghiệp quay trở lại hoạt động, tăng 1,6% so

với tháng trước và tăng 2,2% so với cùng kỳ năm trước; 4.527 doanh nghiệp đăng ký tạm ngừng kinh doanh có thời hạn, tăng 17,1% và tăng 34,3%; 3.932 doanh nghiệp ngừng hoạt động chờ làm thủ tục giải thể, giảm 24,9% và tăng 28,2%; 1.442 doanh nghiệp hoàn tất thủ tục giải thể, giảm 24,9% và giảm 4,1%.

Trước tình hình đại dịch covid-19 đang diễn ra nghiêm trọng, Đảng và nhà nước cần tăng cường tháo gỡ khó khăn cho cộng đồng doanh nghiệp và người lao động, sớm đẩy nhanh tốc độ tiêm vắc xin để đạt được miễn dịch cộng đồng, đặc biệt ưu tiên cho các lao động tuyến đầu, lao động tại các khu công nghiệp, khu chế xuất để duy trì sản xuất, ngăn chặn tình trạng đứt gãy chuỗi giá trị sản xuất toàn cầu. Ngoài ra, Đảng và nhà nước tích cực triển khai hiệu quả 12 chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch Covid-19 theo đúng tinh thần của Nghị quyết 68/NQ-CP ngày 01 tháng 7 năm 2021.

Bên cạnh đó, chủ trương, đường lối của Đảng chưa được các cơ quan ban ngành quán triệt và thực hiện đầy đủ dẫn đến chậm cụ thể hóa và thể chế hóa để đưa vào thực hiện ở các cấp, các ngành, các tổ chức và cá nhân; vai trò quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả vẫn chưa được các lãnh đạo cơ quan ban ngành hiểu hết nội hàm, ý nghĩa, bản chất thời cơ, cơ hội và thách thức hội nhập quốc tế trong thời kỳ đại công nghiệp 4.0 mà Đảng ta đã định hướng. Mục tiêu đưa nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại chưa đạt yêu cầu, chưa thu hẹp được khoảng cách phát triển và bắt kịp các nước trong khu vực. Chất lượng nguồn nhân lực, nhất là nhân lực chất lượng cao chưa đáp ứng yêu cầu; khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo chưa thực sự trở thành động lực phát triển. Cơ cấu lại nền kinh tế gắn với đổi mới mô hình tăng trưởng còn chậm. Mô hình tăng trưởng chưa dựa trên nền tảng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo; tính tự chủ của nền kinh tế còn thấp; vẫn còn phụ thuộc lớn vào bên ngoài; chưa quan tâm đúng mức đến chuỗi giá trị và cung ứng trong nước... nhằm nâng cao năng suất lao động và sức cạnh tranh của nền kinh tế.

Vì vậy, việc xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả luôn luôn là yêu cầu tất yếu đặt ra trong quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

3. Một số đề xuất về quản trị quốc gia hiệu quả và hiện đại cho Việt Nam

Để đảm bảo tăng trưởng ổn định, phát triển bền vững và giữ mục tiêu định hướng phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa mang màu sắc của Việt Nam, theo tác giả cần thực hiện đồng bộ, linh hoạt và kịp thời một số giải pháp sau đây:

Thứ nhất, đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, hiệu quả nhất là quản lý phát triển và quản lý xã hội. Xây dựng bộ máy nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa tinh gọn, hiệu lực và hiệu quả, đồng thời, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền bảo đảm quản lý thống nhất, phát huy tính chủ động, sáng tạo và trách nhiệm của các cấp, các ngành. Bảo vệ quyền sở hữu tài sản hợp pháp và quyền tự do kinh doanh, thực thi hợp đồng của người dân, doanh nghiệp theo quy định của pháp luật. Sử dụng thể chế, các nguồn lực, công cụ điều tiết, cơ chế, chính sách phân phối, phân phối lại để phát triển văn hóa, bảo đảm an sinh, nâng cao phúc lợi xã hội và bảo vệ môi trường.

Thứ hai, xây dựng, hoàn thiện khung khổ pháp lý, thử nghiệm cơ chế, chính sách đặc thù để thúc đẩy quá trình chuyển đổi số, kinh tế số, phát triển các mô hình kinh tế mới, khởi nghiệp sáng tạo, cung cấp dịch vụ công, quản lý và bảo vệ môi trường... Phát huy sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc, mặt trận và các đoàn thể nhân dân để thi đua phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh và xây dựng chính quyền các cấp.

Thứ ba, tiếp tục xây dựng nền kinh tế tự chủ phải trên cơ sở tiếp nhận công nghệ và làm chủ công nghệ, đồng thời hình thành năng lực sản xuất có tính tự chủ, tham gia hiệu quả, cải thiện vị trí để tiến tới đóng vai trò quan trọng trong chuỗi cung ứng giá trị toàn cầu cũng như khả năng chống chịu hiệu quả trước các tác động lớn, bất thường từ bên ngoài. Trong quản trị quốc gia, quản lý nhà nước, sản xuất, kinh doanh, tổ chức xã hội và quản lý tài nguyên quốc gia: cần thực hiện chuyển đổi số, internet kết nối vạn vật, để nâng cao hiệu quả quản lý.

Thứ tư, nhà quản trị quốc gia hiện đại hiệu quả cần đảm bảo chủ trương, đường lối của Đảng và nhà nước, kiên định lập trường phát triển kinh tế theo định hướng xã hội chủ nghĩa mang màu sắc của Việt Nam bằng việc phải biết chớp thời cơ, tăng cường mở cửa hội nhập sâu, rộng, đa dạng hóa, đa phương hóa để thúc đẩy hợp tác quốc tế tạo thế kiềng ba chân giá trị lợi ích đan xen nhằm quốc tế hóa những rào cản phi lý, mang tính áp đặt của quốc gia vi phạm chủ quyền Việt Nam đang diễn ra hiện nay trên vùng biển, vùng trời nước ta. Việc tạo sự khác biệt về giá trị đổi mới nhưng vẫn chủ động giữ vững được chủ quyền biển đảo cũng như lãnh thổ đất liền, vùng trời, vùng biển bền vững và trường tồn.

Thứ năm, chú trọng đào tạo nhân lực chất lượng cao, phát hiện và bồi dưỡng nhân tài để xây dựng đội ngũ kế cận, đồng thời có chính sách ưu đãi vượt trội để thúc đẩy đổi mới sáng tạo, thu hút, trọng dụng nhân tài, chuyên gia cả trong và ngoài nước. Xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, công chức có phẩm chất tốt, chuyên nghiệp, dám nghĩ, dám làm, tận tụy phục vụ nhân dân nhằm giảm tối

đa rủi ro pháp lý và chi phí tuân thủ cho người dân và doanh nghiệp.

Thứ sáu, phát huy giá trị văn hóa, sức mạnh con người Việt Nam và khơi dậy mạnh mẽ khát vọng phát triển của dân tộc, tinh thần yêu nước, tự hào, ý chí tự cường và lòng nhân ái, tinh thần đoàn kết, đồng thuận xã hội. Tiếp tục đẩy mạnh việc xây dựng môi trường, đời sống văn hóa phong phú, đa dạng, văn minh, lành mạnh, hội nhập quốc tế, đề cao ý thức, trách nhiệm, đạo đức xã hội, sống và làm việc theo pháp luật.

Thứ bảy, chủ động, kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ quốc gia, đồng thời gắn kết chặt chẽ, hài hòa giữa phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội với củng cố quốc phòng, an ninh, bảo vệ môi trường. Ngoài ra, cần nâng cao hiệu quả hoạt động đối ngoại và xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương, an toàn, bảo đảm cuộc sống bình yên, hạnh phúc của nhân dân.

4. Kết luận

Quản trị quốc gia hiện đại hiệu quả để từng bước quản trị, đưa đất nước hội nhập quốc tế sâu, rộng và cũng là sự nghiệp của toàn dân, của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước. Do đó, mọi cơ chế, chính sách phải phát huy tính chủ động, tích cực và khả năng sáng tạo của tất cả các tổ chức, cá nhân... và cần phải khai thác hiệu quả các tiềm năng của toàn xã hội, của các tầng lớp nhân dân, bao gồm cả cộng đồng người Việt Nam đang sinh sống, làm việc ở nước ngoài cùng chung tay vào công cuộc xây dựng và phát triển kinh tế để đưa đất nước Việt Nam lên tầm cao mới của sự thịnh vượng, bền vững, trường tồn./.

Tài liệu tham khảo

Vũ Công Giao (2021), Về vấn đề quản trị quốc gia tốt và việc ghi nhận trong văn kiện Đại hội đảng lần thứ 13. <http://vpdf.org.vn/tin-tuc-su-kien/chinh-tri-xa-hoi/ve-van-de-quan-tri-quoc-gia-tot-va-viec-ghi-nhan-trong-van-k.html>.

Mỹ Hà (2021), Chuyển từ tư duy quản lý nhà nước sang quản trị quốc gia. <https://vovworld.vn/vi-VN/viet-nam-con-duong-da-chon/chuyen-tu-tu-duc-quan-ly-nha-nuoc-sang-quan-tri-quoc-gia-938758.vov>.

Phạm Văn Linh (2021), Xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả ở Việt Nam, https://tapchiconsan.org.vn/web/guest/media-story/asset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/xa-y-dung-va-hoan-thien-nen-quan-tri-quoc-gia-hien-dai-hoat-dong-hieu-luc-hieu-qua-o-viet-nam